

NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2024

**VERBRUIKERSTUDIES
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 200

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 16 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1: KORTVRAE**

- 1.1 1.1.1 C ✓ *Onthou, maklik (Verken, bl. 166; Suksesvol, bl. 184)* (1)
- 1.1.2 D ✓ *Verstaan, maklik (Verken, bl. 182; Suksesvol, bl. 201)* (1)
- 1.1.3 C ✓ *Onthou, maklik (Verken, bl. 174; Suksesvol, bl. 193)* (1)
- 1.1.4 D ✓ *Verstaan, matig (Verken, bl. 179; Suksesvol, bl. 199)* (1)
- 1.1.5 A ✓ *Verstaan, matig (Verken, bl. 16; Suksesvol, bl. 22)* (1)
- 1.1.6 D ✓ *Onthou, maklik (Verken, bl. 25, Suksesvol, bl. 26)* (1)
- 1.1.7 D ✓ *Analiseer, matig (Verken, bl. 13; Suksesvol, bl. 19)* (1)
- 1.1.8 B ✓ *Verstaan, maklik (Verken, bl. 72; Suksesvol, bl. 80)* (1)
- 1.1.9 B ✓ *Toepassing, maklik (Verken, bl. 72; Suksesvol, bl. 82)* (1)
- 1.1.10 A ✓ *Toepassing, maklik (Verken, bl. 93; Suksesvol, bl. 113)* (1)
- 1.1.11 D ✓ *Onthou, maklik (Verken, bl. 104; Suksesvol, bl. 126)* (1)
- 1.1.12 C ✓ *Verstaan, matig (Verken, bl. 91; Suksesvol, bl. 109)* (1)
- 1.1.13 C ✓ *Verstaan, matig (Verken, bl. 103; Suksesvol, bl. 123)* (1)
- 1.1.14 B ✓ *Onthou, maklik (Verken, bl. 105, Suksesvol, bl. 127)* (1)
- 1.1.15 C ✓ *Verstaan, moeilik (Verken, bl. 106; Suksesvol, bl. 128)* (1)
- 1.1.16 D ✓ *Onthou, maklik (Verken, bl. 49, Suksesvol, bl. 51)* (1)
- 1.1.17 C ✓ *Toepassing, matig* (1)
- 1.1.18 B ✓ *Verstaan, matig (Verken, bl. 164; Suksesvol, bl. 182)* (1)
- 1.1.19 A ✓ *Toepassing, matig (Verken, bl. 130; Suksesvol, bl. 148)* (1)
- 1.1.20 A ✓ *Analiseer, matig (Verken, bl. 126, Suksesvol, bl. 144)* (1)
- 1.2 B ✓ (1)
- D ✓ (1)
- E ✓ (1)
- G ✓ (Enige volgorde) (1)
- Verstaan, maklik (Verken, bl. 75; Suksesvol, bl. 89)*
- 1.3 1.3.1 Bloedglukosevlakke ✓ *Onthou, matig (Verken, bl. 71; Suksesvol, bl. 78)* (1)
- 1.3.2 Glisemiese Indeks ✓ *Onthou, matig (Verken, bl. 71; Suksesvol, bl. 77)* (1)
- 1.3.3 Teikenmark/ groep ✓ *Onthou, matig (Verken, bl. 34; Suksesvol, bl. 33)* (1)
- 1.3.4 Winsopslag ✓ *Onthou, matig (Verken, bl. 37, Suksesvol, bl. 38)* (1)
- 1.3.5 Gestandaardiseerde resepte ✓ *Onthou, matig (Verken, bl. 16, Suksesvol, bl. 21)* (1)
- 1.3.6 *Kontantvloei-vooruitskatting ✓ / kontantvloeiprojeksie* (1)
- Onthou, matig (Verken, bl. 40, Suksesvol, bl. 42)*
- 1.4 B ✓ (1)
- D ✓ (1)
- F ✓ (1)
- G ✓ (Enige volgorde) (1)
- Verstaan, matig (Verken, bl. 103-105; Suksesvol, bl. 123-127)*
- 1.5 1.5.1 H ✓ (1)
- 1.5.2 I ✓ (1)
- 1.5.3 G ✓ (1)
- 1.5.4 B ✓ (1)
- 1.5.5 D ✓ (1)
- 1.5.6 F ✓
- Toepassing, matig (Verken, bl. 155 -160; Suksesvol, 169 –176)* (1)

TOTAAL AFDELING A: 40

AFDELING B**VRAAG 2: DIE VERBRUIKER****2.1 Wat indirekte belasting is en gee TWEE voorbeelde daarvan.**

- Indirekte belasting is verskuil ✓ in die pryse van goedere en dienste, ✓ so ons is nie altyd bewus van die hoeveelheid belasting wat ons betaal nie. ✓
- Voorbeelde is BTW, ✓ Aksynsbelasting (Sondebelasting), Invoerbelasting, ✓ Lisensies, ✓ Brandstofheffing ✓ (Enige 4 x 1) (4)
Onthou, maklik (Verken, bl. 165; Suksesvol, bl. 182)

2.2 Funksie van SAID (SARS)

- Tree as 'n belastinginvorderingsagentskap op namens die regering. ✓ (1)
Onthou, maklik (Verken, bl. 163; Suksesvol, bl. 180)

2.3 Verskil tussen VPI en inflasie

- VPI meet die veranderinge in die koste van goedere en dienste ✓ oor 'n spesifieke tydperk. ✓ Dit is die maatstaf wat jou help om die styging in pryse te bepaal. ✓
Toepassing, matig (Verken, bl. 167)
- VPI wys 'n verandering in die prys van produkte en dienste. ✓ Dit word gebruik om veranderinge in die ekonomie te meet ✓ asook verandering in lewenstandaard. ✓
Toepassing, matig (Suksesvol, bl. 185)
- Inflasie is die persentasie waarteen die prys ✓ van goedere en dienste vermeerder. ✓
Toepassing, matig (Suksesvol, bl. 185)
- Inflasie is die styging in die prys van goedere en dienste, ✓ oor 'n spesifieke tydperk gemeet. ✓ (Enige 4 x 1) (4)
Toepassing, matig (Verken, bl. 167)

2.4 Advertensie**2.4.1 Voordele vir die installering van die Eskom hittepomp**

- Dit kan die koste van jou elektrisiteitsrekening met tot 67% verlaag. ✓
- Jy sal korting/afslag toegestaan word deur Eskom wanneer die hittepomp geïnstalleer word. ✓
- Jy sal toegang tot kits warm water het enige tyd van die dag. ✓
- Die vermindering van die gebruik van elektrisiteit het 'n positiewe uitwerking op die omgewing. (Enige 3 x 1) (3)
Onthou, maklik

2.4.2 Verduidelik, met rede, hoe die stygende koste van elektrisiteit die Suid-Afrikaanse ekonomie negatief kan beïnvloed.

- Stygende koste van elektrisiteit veroorsaak dat ander goedere en dienste aangebied, duurder raak. ✓
- Die verbruiker ontvang nie verhogings wat die koste van verhoogde pryse dek nie. ✓
- Verbruikers se koopkrag is verminder. ✓
- Dit veroorsaak dat minder produkte vervaardig word en dit lei tot werksverliese. ✓

- Dit lei tot hoër werkloosheid en daar sal 'n gebrek aan werksgeleenthede wees. ✓
 - Dit kan aanleiding tot 'n resessie in die land gee. ✓ (Enige 3 x 1) (3)
- Toepassing, moeilik*

2.4.3 **Verduidelik die voordele om 'n gasstoof te het.**

- Jy sal elektrisiteit bespaar en 'n ligter lading op die land se oorbelaaië sisteem plaas. ✓
 - Jy sal nie so afhanklik van elektrisiteit wees nie. ✓
 - Verlaag jou vraag na elektrisiteit en verminder die negatiewe omgewings-impak verbonde aan die opwekking van elektrisiteit. ✓
 - Jy kan jou koolstofvoetspoor met tot 50% laat krimp deur vir kook van elektrisiteit na gas oor te skakel / Dit is meer omgewingsvriendelik. ✓
 - Dit is 'n relatiewe skoon fossielbrandstof in vergelyking met steenkool en olie. ✓
 - Dit is gerieflik om te gebruik en maklik om te berg en te vervoer. ✓
 - Dit kan in afgeleë plekke gebruik word waar daar nie elektrisiteit beskikbaar is nie. ✓
 - Indien dit reg gebruik word, is VPG heeltemal veilig, soos elektrisiteit. ✓
 - Gas is goedkoper as elektrisiteit / Met 'n gasstoof betaal jy net vir dit wat jy gebruik, terwyl met elektrisiteit betaal jy ook vir die tyd wat dit neem vir die stoofplaat om warm te raak. ✓
 - Gastoestelle het byna geen onderhoud nodig nie. ✓
 - Word nie deur beurtkrag en kragonderbrekings geraak nie. ✓
 - Gasstowe produseer onmiddellike hitte wat baie akkuraat beheer kan word/kook gouer. ✓
 - Gas is geskik vir binnenshuise gebruik omdat dit skoon is en sonder rook brand. ✓
 - Gasstowe is goedkoper as elektriese stowe. ✓
- (Enige 4 x 1) (4)
- Verstaan, matig (Verken, bl. 176; Suksesvol, bl. 195)*

2.5 **Scenario**

2.5.1 **Tipe spaarklub in ons gemeenskap genoem.**

- Stokvel ✓ (1)
- Onthou, maklik (Verken, bl. 161; Suksesvol, bl. 177 en 178)*

2.5.2 **Identifiseer waarom hierdie klubs as wettig beskou word.**

- Geld word in 'n gemeenskaplike fonds inbetaal. ✓
 - Kontant/kruideniersware word op 'n rotasiebasis ontvang. ✓
 - Alle lede trek voordeel. ✓ (3)
- Verstaan, matig (Verken, bl. 161 en 162; Suksesvol, bl. 177 en 178)*

2.5.3 **Bespreek hoe klublede baat vind by nie-bederfbare kruideniersware wat in grootmaat aangekoop word.**

- Grootmaat/groothandelprijs is goedkoper/meer kan gekoop word. ✓
 - Gesinne mag oor 'n langer tydperk nie-bederfbare kruideniersware/voedsel hê om hulle te voed/Meer voedselsekerheid vir hierdie gesinne/uitgebreide families. ✓
 - Om kruideniersware in grootmaat te koop mag die impak van voedsel-inflasie oor 'n tydperk verminder. ✓
 - Vervoer/taxi/buskostes word verminder as in grootmaat gekoop word. ✓
 - Meer beskikbare inkomste is beskikbaar vir ander behoeftes. ✓ (5)
- Toepassing, moeilik (Verken, bl. 168; Suksesvol, bl. 161)*

2.6 **Verduidelik wat 'n uitsluitingsklousule is.**

- 'n Uitsluitingsklousule is 'n klousule wat in 'n kontrak ingesluit word wat 'n party vryskeld van enige aanspreeklikheid ✓ sou hy of sy nie die ooreenkoms nakom nie ✓ of indien die ooreengekome produk nie die doel dien waarvoor dit gekoop is nie. ✓
 - 'n Vrystellingsklousule in 'n kontrak spreek 'n party vry van enige aanspreeklikheid ✓ indien hy of sy versuim om die ooreenkoms te eerbiedig ✓ of wanneer die produk of diens waaroor ooreengekom, nie voldoen aan die doel waarvoor dit gekoop is nie. ✓ (3)
- Verstaan, matig (Verken, bl. 156; Suksesvol, bl. 173)*

2.7 **E-pos**

2.7.1 **Analiseer die e-pos en verduidelik met 'n rede, hoe 'n verbruiker moet reageer.**

- Dit is hoogs waarskynlik dat die 'n vals e-pos /uitvissing/ bedrogspul/ identiteitsdiefstal is. ✓
 - Dit is hoogs onwaarskynlik dat enige finansiële instelling 'n rentekoers so laag soos 5% sal aanbied ✓ aangesien dit veel laer as die repokoers is en die instelling dan geen geld sal maak nie. ✓
 - Hierdie ooreenkoms lyk te goed om waar te wees, so dit is moontlik te goed om waar te wees/onwaar. ✓
 - 'n Verbruiker moenie enige persoonlike besonderhede aan Cash King gee / e-pos nie. ✓
 - Om die woorde eenkeer-in-'n-leeftyd aanbod te gebruik, word die verbruiker aangemoedig om die aanbod so vinnig as moontlik te aanvaar/wil nie dat die verbruiker uit mis op die offer nie. ✓
 - Die beste sal wees om die e-pos uit te vee. ✓ (Enige 5 x 1) (5)
- Analiseer, matig (Verken, bl. 159; Suksesvol, bl. 177)*

2.8 Verantwoordelikhede van gemeenskappe rakende die gebruik van munisipale dienste.

- Betaal munisipale tariewe en dienste stiptelik. ✓
 - Raak betrokke by die munisipaliteit wanneer openbare kommentaar/ insette gevra word. ✓
 - Volg die korrekte prosedure wanneer hulle hul regte uitoefen. ✓
 - Stem in verkiesings om die verandering wat jy wil hê, te sien. ✓
 - Werk saam en neem deel aan gemeenskapsaktiwiteite. ✓
 - Respekteer die munisipale regte van ander lede van die gemeenskap. ✓
 - Die gemeenskap het 'n verantwoordelikheid om munisipaliteite aanspreeklik te hou vir hul grondwetlike verpligtinge. ✓
 - Kla oor swak dienslewering, maar gee ook komplimente waar dit toekom deur die korrekte kanale te volg. ✓
 - Gehoorsaam wette en regulasies. ✓
 - Moenie dienste misbruik of steel nie. ✓
 - Waardeer en hanteer dienste met sorg en respek. ✓
- Evaluering, matig (Verken, bl. 185; Suksesvol, bl. 205)*

(Enige 4 x 1) (4)

[40]

VRAAG 3: VOEDSEL EN VOEDING

3.1 Misleidende en vals bewerings op produk:

100% of oorspronklike lemoensap ✓ want volgens die bestanddele lys bevat die produk water. ✓

(2)

Verstaan, matig (Verken, 101 en 102; Suksesvol, bl. 121)

3.2 TWEE bestanddele wat allergiese reaksies veroorsaak. Tabuleer jou antwoord as volg:

3.2.1	TWEE BESTANDDELE	3.2.2	DOELWIT
	Tartrasien ✓		Dien as 'n kleurmiddel. ✓
	Kalium nitraat ✓		Tree as preserveermiddel op. ✓

Verstaan, matig (Verken, bl. 95 en 96; Suksesvol, bl. 113)

(4)

3.3 Gee DRIE redes waarom anti-oksidante as voedsel additiewe gebruik word.

- Anti-oksidante preserveer die gehalte van voedsel ✓ en kan die raklewe van voedsel verleng. ✓
- Dit voorkom galsterigheid ✓ en die ontwikkeling van onaangename reuke ✓ in margarien /kookolie/koekies/aartappelskyfies/sopmengsels.
- Preserveer die kleur van vars gesnyde vrugte en groente/vertraag ensimatiese verbruining/verkleuring in vrugte en groente/vrugtesappe/koeldranke/ingelegde groente/bevrore vrugte. ✓

(Enige 3 x 1) (3)

Skep, matig (Verken, bl. 94; Suksesvol bl. 114)

3.4 Noem DRIE voordele wat organiese voedsel vir die natuurlike omgewing kan inhou.

- Chemikalieë/kunsmis/plaagdoders/onkruidodders wat die natuurlike omgewing skade kan aandoen, word nie gebruik nie. ✓
- Water bly skoner/waterbesoedeling word verminder. ✓
- Organiese boerdery verbeter grondgehalte. ✓
- Wisselbou voorkom die opbou van plaë en siektes. ✓
- Organiese boerdery praktyke voorsien gunstige omstandighede vir lewende hawe. ✓

(Enige 3 x 1) (3)

Toepassing, maklik (Verken, bl.104; Suksesvol, bl. 125 en 126)

3.5 Lys DRIE tipes inligting wat op 'n voedsel-etiket moet verskyn:

- Naam van die produk ✓
- Naam van die vervaardiger ✓
- Handelsnaam/merk/logo/embleem ✓
- Adres / besonderhede van die vervaardiger ✓
- Land van oorsprong ✓
- Bestanddele ✓
- Bergingsinstruksies ✓
- Voedingkundige inligting ✓
- Gewig/massa/volume/hoeveelheid/grootte ✓
- Prys/strepieskode ✓
- Allergene ✓
- Datumstempel/ verkoop-teen datum/ beste-voor datum ✓

(Enige 3 x 1) (3)

Onthou, maklik (Verken, bl. 97 en 98; Suksesvol bl. 117 en 118)

3.6 Bestudeer die prent:

3.6.1 Identifiseer die voedsel-verwante gesondheidstoestand.

- Osteoporose ✓

(1)

Verstaan, matig (Verken, bl. 75; Suksesvol bl. 89)

3.6.2 Definieer die voedsel-verwante gesondheidstoestand.

- Osteoporose is die gevolg van 'n dieet wat laag in kalsium is, ✓
kalsium word teen 'n vinniger tempo uit die bene onttrek as wat dit vervang word. ✓ Die beendere raak kleiner, dunner en so bros dat dit maklik breek. ✓
- Osteoporose beteken poreuse bene. ✓ Dit ontwikkel wanneer kalsium en minerale vinniger uit die been verlore gaan as wat dit aangevul word. ✓ Die bene word dunner, minder dig, bros swak en breek maklik. ✓

(Enige 2 x 1) (2)

Onthou, maklik (Verken bl. 75; Suksesvol, bl. 89)

3.6.3 Onderzoek VIER redes waarom vrouens met 'n klein liggaamsmassa en ouer as 50 meer geneig is om die voedselverwante gesondheidstoestand in VRAAG 3.6.1 te ontwikkel.

- Lae estrogeenvlakke (die vroulike hormoon estrogeen beskerm die liggaam teen beenverlies) ✓
- Haar liggaamsvorm verhoog haar kans vir osteoporose (kort, klein geboude mense met 'n klein liggaamsmassa het minder been om te verloor as iemand wat langer/groter is) ✓
- Sy is vroulik/vrouens toon 'n groter risiko vir die ontwikkeling van osteoporose ✓ aangesien vrouens se beendigheid laer is. ✓
- Op vyftigjarige ouderdom is sy waarskynlik post-menopousaal ✓ en is daar 'n afname in haar estrogeenvlakke/estrogeen voorkom gewoonlik beenverlies ✓ en 'n tekort aan kalsium, fosfor en vitamien D waarsonder jy nie nuwe been kan vorm/bou nie. ✓

LET WEL: 1 punt vir feit en 1 punt vir verduideliking

(Enige 4 x 1) (4)

Toepassing, moeilik (Verken bl. 75 en 76, Suksesvol bl. 89)

3.7 Verduidelik die betekenis van voedseloordraagbare siektes:

- Voedseloordraagbare siektes is infeksies wat oorgedra word deur die eet van gekontamineerde kos, ✓ of deur kontak met water, diere en ander omgewingsbronne. ✓
- Voedseloordraagbare siektes word deur stowwe/agente wat die liggaam deur die inneem van voedsel, binnedring, veroorsaak ✓

(Enige 2 x 1) (2)

Onthou, maklik (Verken, bl. 86; Suksesvol, bl. 103)

3.8 Lys DRIE riglyne om die oordrag van voedseloordraagbare siektes te voorkom.

- Persoonlike higiëne – handhaaf te alle tye goeie persoonlike higiëne ✓
- Higiëniese voorbereiding en berging van voedsel – hou voedselvoorbereidingsareas skoon ✓
- Vernietig bakterieë deur behoorlike gaarmaak. ✓
- Temperatuur beheer – warm kos moet teen 'n temperatuur van bo 60 °C gehou word en koue kos teen 5 °C. ✓
- Voorkom kontaminasie van voedsel. ✓

(Enige 3 x 1) (3)

Onthou, maklik (Verken, bl. 87 en 88)

3.9 Lees die uittreksel:

3.9.1 Gee 'n ander naam vir Hepatitis A

- Aansteeklike/oneffektiewe geelsug

Onthou, maklik (Verken, bl. 89, Suksesvol, bl. 103)

(1)

3.9.2 Verwantskap tussen 5 Februarie en 27 Februarie

- Hierdie tydperk is die inkubasie periode van drie tot vyf weke (12 tot 50 dae) ✓

Onthou, maklik (Verken, bl. 89; Suksesvol, bl. 103)

(1)

3.9.3 Voorspel DRIE oorsake wat Lynn se siekte veroorsaak.

- Die kok/kokke by die restaurant waar hulle geëet het was moontlik besmet met Hepatitis A en het nie sy hande gewas nadat hy die kleedkamer besoek het nie. ✓
 - Die virus is dus oorgedra na die voedsel (hoender pita). ✓
Tweedens kon die voedsel self-gekontamineer wees; ✓ of die water waarin die kos gaargemaak is kan gekontamineer wees. ✓ (3)
- Toepassing, matig (Verken, bl. 89; Suksesvol, bl. 103)*

3.10 Inligting op die etiket:

3.10.1 Evalueer die geskiktheid van die besluit vir 'n persoon met diabetes.

- Die produk het 'n hoë koolhidraatinhoud ✓ wat nie goed is vir diabeete nie omdat dit die bloedglukosevlak laat styg. ✓
- Die produk is hoog in vet/versadigde vet/botter/karringmelk/eier ✓ wat nadelig/nie goed vir diabeete is nie ✓ omdat diabeete meer vatbaar is vir hartsiektes. ✓
- Die matige natriuminhoud kan tot hipertensie lei. ✓
- Die produk sal waarskynlik 'n lae/matige GI hê omdat dit 'n lae suikereinhoud en 'n hoë veselinhoud bevat. ✓ Hawer en vesel het 'n lae GI. ✓
- Dit beteken dat glukose stadig in die bloedstroom vrygestel word ✓ wat goed is vir diabeete omdat dit groot wisseling in bloedglukosevlakke voorkom. ✓
- Die produk bevat xilitol/n kunsmatige versoeter en dit is geskik vir 'n diabeet. ✓
- Die veselinhoud is redelik hoog en daarom sal dit voordelig vir 'n persoon met tipe 2 diabetes wees. ✓
- Hawer bevat oplosbare vesel ✓ wat cholesterolvlakke verlaag wat goed is omdat diabeete meer geneig is om koronêre hartvatsiektes te ontwikkel. ✓
- Koringsemels bevat onoplosbare vesel ✓ wat cholesterolvlakke verlaag. ✓
- Hierdie produk het 'n matige proteïeninhoud ✓ in eiers/karringmelk wat onnodige stres op die niere sal voorkom ✓ en dit bou weefsels. ✓

Gevolgtrekking: Die produk is geskik. ✓ Matige hoeveelhede van die produk behoort geëet te word. ✓

LET WEL: Leerders moet positiewe en negatiewe punte noem en dan 'n gevolgtrekking maak.

Een punt vir geskiktheid.

(Enige 8 x 1)

(8)

Analiseer, moeilik (Verken, bl. 72 en 73; Suksesvol, bl. 80–82)

[40]

VRAAG 4: KLEDING**4.1 Verduidelik die term *vervalste goedere*.**

- 'n Onwettige kopie/replika/nabootsing van die oorspronklike produk. ✓ (1)
Onthou, maklik (Verken, bl. 64; Suksesvol, bl. 72)

4.2 Logo**4.2.1 Identifiseer die logo.**

- Fair trade ✓ (1)
Onthou, maklik (Verken, bl. 61; Suksesvol, bl. 69)

4.2.2 Noem die kwalifiserende kriteria waaraan voldoen moet word vir vervaardigers om die embleem op produk te plaas.

- Betaal billike lone ✓
- Voorsiening van goeie werksomstandighede/billike werksure ✓
- Maak nie gebruik van kinderarbeid nie ✓
- Voldoen aan veiligheids- en ook arbeidswette. ✓
- Ondersteun omgewingsvolhoubaarheid ✓ (Enige 4 x 1) (4)
(Onthou, matig (Verken, bl. 61; Suksesvol, bl. 69)

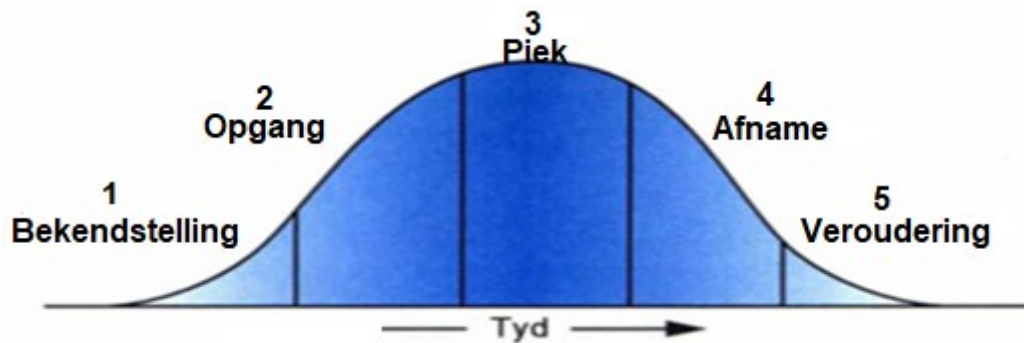
4.3 Interpreteer die term *kleredragkode*.

- 'n Aantrekkode is 'n stel reëls ✓ oor die soort klere wat die maatskappy verag die werknemers sal werk toe dra ✓
- OF**
- 'n Dokument wat die maatskappy opgestel het ✓ om die tipe kleredrag wat vir hulle werknemers aanvaarbaar is te spesifiseer ✓ (2)
Toepassing, maklik (Verken, bl. 54; Suksesvol, bl. 57)

4.4 4.4.1 Evalueer of haar gekose uitrustings voldoen aan die maatskappy se kleredragkode en die vereistes van haar kontrak.

- Maandag: voldoen aan die maatskappy se kleredragkode ✓
- Dinsdag: hierdie uitrusting is te informeel, dalk moet sy 'n baadjie aantrek by die rok/haar skouers bedek om 'n meer professionele voorkoms te skep. ✓
- Woensdag: die bo-stuk is te informeel, die broek is geskik, verruil die hemp vir iets wat meer formeel is ✓
- Donderdag: uitrusting is geskik / formeel genoeg ✓
- Vrydag: Sy is nie volgens die kleredragkode geklee nie. Sy moet 'n potloodromp, wit hemp en 'n formele baadjie aantrek. ✓ Omdat sy met die publiek werk is dit belangrik dat sy lief moet hou by die kleredragkode. ✓ (Enige 4 x 1) (4)
Evalueer, matig (Verken, bl. 56; Suksesvol bl. 59)

4.5 Illustreer en verduidelik VYF fases/stadiums in die mode-siklus aan die hand van 'n grafiek.

1. Bekendstellingsfase – eerste fase mode word bekendgestel – mense aanvaar of verwerp die mode. ✓
2. Toename/opgang – tweede fase – gewildheid van die mode neem toe en meer mense dra dit. ✓
3. Hoogtepunt/Piek – derde fase – bereik die mode 'n toppunt van gewildheid en baie mense dra dit. ✓
4. Afname – vierde stadium – tree verval in, minder en minder mense dra dit totdat niemand dit weer dra nie. ✓
5. Veroudering – vyfde fase – die mode verdwyn. is nou uit die mode uit, items word afgemerkt en baie min mense dra dit. ✓

Een punt vir die grafiek en vyf punte vir die verduideliking van die vyf stadiums. (6)
Toepassing, moeilik (Verken, bl. 49 en 50; Suksesvol, bl. 50)

4.6 Verduidelik waarom mode-siklusse oorvleuel.

- Modesiklusse oorvleuel omdat verbruikers verveeld raak met ou neigings/ minder verbruikers dra die ou modeneigings namate hul belangstelling daarin verloor. ✓
- 'n Nuwe modeneiging word bekendgestel/begin/ foto's word geneem van bekende en beroemde mense wat hierdie nuwe mode dra. ✓
- Minder verbruikers dra die ou neigings totdat niemand dit meer dra nie. ✓
- Namate die ou neiging afneem, verhoog die belangstelling in die nuwe neiging. ✓
- Klerewinkels adverteer die nuwe neigings in tydskrifte en ook deur die gebruik van uitstallings in winkelvesters. ✓
- Teen die tyd 'n nuwe mode gevestig is en sterk oppad na sy hoogtepunt. ✓

(Enige 2 x 1) (2)

Verstaan, matig (Verken, bl. 50; Suksesvol, bl. 50)

[20]

VRAAG 5: BEHUISING

5.1 Verduidelik TWEE tipes versekering betaalbaar deur huiseienaars, maar nie deur huurders nie.

- Verbandbeskermingsversekering: ✓ Lewensversekering om die verband te delg as die koper dalk onverwags iets sou oorkom. /Hierdie versekering betaal/dek die terugbetalings as die verbandhouer nie in staat is om die verbandpaaime te betaal nie weens sterfte, aflegging of ongeskiktheid. ✓
- Omvattende huiseienaarsversekering: ✓ Dek enige verliese indien die huisstruktuur skade sou ly weens 'n natuurramp/storm/vloed/ongeluk/'n gebarste warmwatersilinder/politiese onrus/ vuur. ✓

Onthou, matig (Verken, bl. 127 en 128; Suksesvol, bl. 145)

(4)

5.2 Lees die uittreksel:

5.2.1 Identifiseer die tipe eienaarskap vir die volgende eiendomme.

(a) "Groot vrystaande huis" (laaste paragraaf)

Voltitel eienaarskap/Vryepag ✓

Verstaan, maklik (Verken, bl. 121; Suksesvol, bl. 139)

(b) "Hoë digtheidsbehuisingse komplekse" (tweede paragraaf)

Deeltiteleienaarskap ✓

(2 x 1) (2)

Verstaan, maklik (Verken, bl. 122; Suksesvol, bl. 140)

5.2.2 Noem TWEE voordele van die tipe eienaarskap genoem in 5.2.1 (b) soos in die uittreksel gesien.

- Gemeenskaplike onkoste word gedeel ✓ bespaar op die lopende koste van die eiendom ✓ en gevolglik die onderhoudskoste van die eiendom verminder ✓

(Enige 2 x 1) (2)

Verstaan, maklik (Verken, bl. 122; Suksesvol, bl. 140)

5.2.3 Bespreek die geldigheid van die volgende stelling:

Belê in behuisingontwikkeling wat winsgewende belonings oor die langtermyn bied.

- Meeste behuisingontwikkelinge gebeur naby die stad waar dit maklik sal wees om huurders/studente te vind wat sal belangstel om die wooneenheid te huur. ✓
- Die waarde van die wooneenheid sal toeneem oor tyd, ✓ wat 'n groot impak op die koste/prys van die wooneenheid het. ✓
- Splinternuwe behuisingseenhede het min/geen onderhoud ✓ nodig aan die begin nie, dit lei tot besparings en verseker 'n groter wins wanneer die eiendom verkoop word. ✓
- As die verband afbetaal is, kan die eienaar 'n goeie vaste inkomste verdien deur die verhuring van die wooneenheid. ✓
- Die eienaar kan die eenheid teen 'n wins verkoop. ✓
- Die eenheid kan deel vorm van die eienaar se boedel na sy/haar afsterwe, ✓ sy begunstigdes kan voordeel trek uit die belegging ✓ /kan die eiendom erf. ✓

(Enige 4 x 1) (4)

Toepassing, moeilik (Verken, bl. 122; Suksesvol, bl. 140)

5.3 Bestudeer die advertensie oor wasmasjiene:**5.3.1 Noem die tipe krediettransaksie in die advertensie.**

- Afbetaalkooptransaksie/ Huurkoop ✓

(1)

Verstaan, maklik (Verken, bl. 148; Suksesvol, bl. 162)

5.3.2 Gee 'n rede vir die verskil in die koste tussen kontant betaal en die wasmasjien op krediet koop.

- Krediet is baie duurder as gevolg van die volgende ekstra kostes wat betaal moet word:

- Administrasie fooie ✓
- Versekeringskoste ✓
- Rente ✓

(Enige 1 x 1) (1)

Onthou, maklik (Verken, bl.148; Suksesvol, bl. 162)

5.3.3 Die verbruiker verstaan nie al die terme en voorwaardes in die kontrak nie. Gee die reg van die verbruiker en die verantwoordelikheid van die verkoper.

- Die verbruiker het die reg om inligting in 'n duidelike/verstaanbare taal te ontvang. ✓
- Die verkoper moet eenvoudige en verstaanbare taal gebruik en om dit wat die verbruiker nie verstaan nie, te verduidelik. ✓

(2)

Verstaan, matig (Verken, bl. 150; Suksesvol, bl. 164)

5.3.4. Waarom wasmasjien A 'n beter keuse vir 'n professionele dame met beperkte ruimte tot haar beskikking.

- Wasmasjien A het 'n 8 kg kapasiteit wat voldoende is vir 'n enkellopende dame. ✓
- Die voorlaaier neem minder ruimte in beslag ✓ omdat dit onder 'n werksoppervlak geplaas kan word / die tuimeldroër kan bo-op die voorlaaier geplaas word. ✓
- Die wasmasjien het 'n A++ gradering ✓ wat beteken dat dit energie doeltreffend is en minder elektrisiteit / elektrisiteit verantwoordelik, gebruik. ✓
- Dit is goedkoper ✓ wat 'n jong professionele dame sal pas omdat sy waarskynlik nie baie geld tot haar beskikking het nie. ✓

(Enige 4 x 1) (4)

Evaluering, moeilik (Verken, bl. 143; Suksesvol, bl. 158)

[20]

VRAAG 6: ENTREPRENEURSKAP**6.1 Noem VIER maniere waarop 'n entrepreneur volhoubare produksie van sy/haar produkte kan verseker deur die gebruik van grondstowwe.**

- Dink aan moontlike maniere waarop oorskiet- en/of afvalmateriaal weer gebruik kan word. ✓
- Herwin afval/Verminder afval en besoedeling. ✓
- Gebruik herwinbare verpakking. ✓
- Koop produkte wat vervaardig is uit herwonne materiaal. ✓
- Verminder die gebruik van natuurlike hulpbronne, giftige materiale en chemikalieë.
- Beperk afval en kweekhuisgasse tot 'n minimum. (Enige 4 x 1) (4)

Onthou, maklik (Verken, bl. 26; Suksesvol, bl. 26)

6.2 Noem DRIE redes waarom 'n besigheid voorraadbeheer moet toepas.

- Om te verseker dat daar genoeg grondstowwe beskikbaar is ✓ sodat produksie nie onderbreek word ✓ as gevolg van 'n tekort aan die nodige grondstowwe om die produk te produseer vir 'n gegewe tydperk nie. ✓
- Verhoed oorbevoorrading van grondstowwe/verminder die bergingskoste van die finale produk. ✓
- Die regte gehalte grondstowwe wat vir die produk aangekoop word ✓ en vermorsing dus verminder word. ✓
- Om te verhoed dat voorraad die verkoop-teen-datum oorskry ✓ en bederf intree/swak kwaliteit produkte vir die verkoper aangebied word ✓ wat 'n inkomsteverlies vir die produsent sal veroorsaak. ✓
- Om kontantvloei probleme te verhoed as gevolg van geld bestee in ongebruikte/oortollige voorraad ✓ dat kontant op raak vir ander dringende behoeftes/om geld wat in voorraad belê is, te beperk. ✓ (Enige 3 x 1) (3)

Onthou, matig (Verken, bl. 19; Suksesvol, bl. 23)

6.3 Lees die gevallestudie.**6.3.1 Noem DRIE menslike hulpbronne tot Maya se beskikking.**

- Passie/belangstelling in mode. ✓
- Naaldwerkvaardighede. ✓
- Mode- en naaldwerkkennis ✓
- Kreatiwiteit. ✓

(Enige 3 x 1) (3)

Verstaan, maklik (Verken, bl. 10 en Suksesvol, bl.)

6.3.2 Verduidelik waarom dit belangrik vir Maya is om 'n finansiële uitvoerbaarheidstudie uit te voer.

- Dit sal die sterkpunte ✓ en swakpunte ✓ van die besigheidsidee identifiseer.
- Dit sal Maya help besluit of sy met die besigheidsidee moet voortgaan of nie/sal 'n duidelike beeld gee of die bepaalde onderneming suksesvol sal kan wees. ✓
- As die inkomste genoeg sal wees om die kostes te dek ✓ en 'n redelike wins te maak ✓ sal die besigheid finansiële lewensvatbaar wees.
- Berekening van die aanvangskostes / aanvangsbehoefte van die besigheid. ✓

(Enige 4 x 1) (4)

Valueer, matig (Verken, bl. 35; Suksesvol, bl. 35)

6.3.3 Noem DRIE maniere waarop Maya haar onderneming in die gemeenskap kan adverteer.

- Elektroniese media/radio/selfoon/internet. ✓
- Sosiale media/Facebook/Instagram/Twitter/ WhatsApp/TikTok. ✓
- Gedrukte media/ plaaslike koerant/strooibiljette/brosjures/posters/pamflette/advertensieborde. ✓
- Mode parades/uitstallings in die gemeenskap. ✓
- Kliënte wat haar uitrustings dra/ander vertel van die uitrustings. ✓

(Enige 3 x 1) (3)

Verstaan, maklik (Verken, bl. 31; Suksesvol, bl. 29 en 30)

6.3.4 Verduidelik hoe die opleiding van ongeskoolde werkers die volhoubare winsgewendheid van Maya se besigheid sal verbeter.

- Opleiding van ongeskoolde werkers sal die gehalte van die artikels wat geproduseer word, verbeter ✓ en die teikenmark sal gehalte produkte aankoop ✓ wat bydra tot volhoubare winsgewendheid. ✓
- Dit verhoog produktiwiteit ✓ en as werkers opgelei word sal hul, hul werk geniet en gehalte produkte vervaardig. ✓
- As gehalte produkte geproduseer word ✓ sal daar minder vermorsing van grondstowwe wees. ✓
- Opleiding sal die werkers se selfvertroue ✓ en moraal ✓ verbeter.
- Die kwaliteit van werk sal verbeter ✓ wat sal verseker dat kliënte die artikels sal aankoop/wins gemaak sal word. ✓
- Opleiding van werkers sal Maya help om instandhouding en herstelkoste te verminder. ✓

(Enige 6 x 1) (6)

Ontleding, matig (Verken, bl. 25; Suksesvol, bl. 26)

6.3.5 **Skryf 'n paragraaf waarin jy verduidelik hoe Maya goeie kliënte-verhoudinge bewerkstellig.**

- Maya gee spesiale aandag aan elke kliënt. ✓ Kliënte pas die item aan ✓ (en word dan geleentheid gegee om terugvoer te gee) ✓ wat Maya dan gebruik om die artikel / besigheid/diens te verbeter. ✓ Maya voldoen aan die kliënte se behoeftes. ✓ Die artikels is altyd twee weke voor die afleweringdatum gereed, ✓ dit verseker dat kliënte tevrede is. ✓ Sy bedien verversings aan haar kliënte, hulle voel belangrik en geniet dit om besigheid met haar te doen. ✓

(Enige 6 x 1) (6)

Onthou, maklik (Verken, bl. 25; Suksesvol, bl. 26)

6.3.6 **Lewer kommentaar oor die impak van gehaltebeheer en verduidelik die verskillende stadiums waartydens Maya gehaltebeheer moet toepas.**

Gehalte beheer is 'n maatstaf van uitmuntendheid, ✓ is die prosedure waardeur seker gemaak word dat die gehalte van jou produk gehandhaaf word, ✓ wat produk inspeksie insluit. ✓ Maya moet verseker dat die rok reg aanmekaar gewerk is, ✓ dat daar geen los some is nie ✓ en dat dit die kliënt perfek pas. ✓

Stappe in gehalte beheer:

- Fase/Stap 1: Kontroleer die gehalte van die grondstowwe; sy gebruik 100% plaaslik vervaardigde sy. ✓
- Fase/Stap 2: Produksieproses, uitsny van verskillende dele van rok; soomafwerking ✓
- Fase/Stap 3: Voltooide produk, Voltooide produk word aangepas. Nodige verstellings word aangebring.
- Fase/Stap 4: Verpakking en etikettering, rok word gestryk en verpak. ✓

Punte toekenning: Twee punte vir impak van gehaltebeheer.

Vier punte vir verduideliking van elke stadium.

(6)

Toepassing, moeilik (Verken, bl. 16; Suksesvol, bl. 22)

6.4 **Bereken die totale koste van een rok met 'n winsopslag van 30%.**

Toon alle berekeninge:

$$4 \times R70,00 \checkmark^1 = R280,00$$

$$R280,00 + R20,00 + R300,00 = R600,00 \checkmark^2$$

$$R600,00 \times 30\% \checkmark^3 = R180,00 \checkmark^4 \text{ of } R600 \times \frac{30}{100} \checkmark^5 = R180,00 \checkmark^6$$

$$\text{Totale koste} = R600,00 + R180,00 = R780,00 \checkmark^7$$

OF

$$R600,00 \times \frac{130}{100} \checkmark\checkmark = R780,00 \checkmark^{10} \quad (5)$$

Toepassing, matig (Verken, bl. 37 en 38; Suksesvol, bl. 39 en 40)

[40]

TOTAAL: 200